

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
9 Juniu st. v.
21 Juniu st. n.

Ese în fie-care duminică.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 23.

ANUL XXI.
1885.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Povestea crinului.

— Dlui Teodor Șerbănescu. —

I.
Sus, pe vârful munților,
În răscrucea codrilor,
Întâlnitu-te-am surată
Mândră, albă, luminată,
Ca o ți plină cu sóre,
Ca un vis de fată mare.
Și de-atunci mereu alerg
Chipul teu din gând să-l șterg,
Ca pe-o stafie ce vine
Să-mi ia cugetul din mine.
Dar nu pot surată, nu,
Căci de fug, umbra-mi ești tu,
Séu de pleci în drumul teu,
Umbra ta atunci sânt eu.

Frunță verde săpunel,
Bată vântul ușurel,
Din drum norii să-i abată,
Ca prin ramuri să străbată
Somnul alergând pe sus
Pe o rață din apus.
Și 'n răscrucea codrilor,
Sus, pe vârful munților,
Sub stejarul ce sărută
Stéua de pe cer cădută,
Să adorm somnul de veci,
Suflet rece, buze reci.

Frunță verde lemn uscat,
Bate dómne-un vânt turbat,
Codrul să se desfrunđescă,
Apele să 'ncremenescă,
Norii să se invêrtescă,
Ca un gând de surghiunit,
Ca un vultur rătăcit.
Êr pe trupul meu culcat
Să s'astérnă ca pe-un pat
Tótă frunđa dată 'n maiu,
Singur și tăcut halaiu.
Eu sub frunđe voi dormi,
Ați o ți, mâne o ți,
Până ce voiui putređi.

Êr cu trupul meu vecin
Dómne, rês:desce-un crin
Alb ca pânza ținelor,
Ca mióra stânelor,
Să se ducă 'n lume veste
Ca de craiul din poveste,
Pe tot scrisul plaiului
Pân' la gura raiului.

Êr din raiu să-mi vie ea,
Albă, surățica mea,
Și să urce sus la munte
Cum se urcă-ades în frunte,
Sângele celui cinstit,
Ura celui necăjit.

Dorul meu o să apuce
Drumul vechiu dintre rês:eruce,
Și urcând s'ajungă crinul
Să-i aud prin gând suspinul,
Când cu ochii va vedea
Că-i mai alb crinul ca ea.

Êr de dragul crinului,
De focul suspinului,
Să se plece cătră flóre,
S'o mirósă cu 'nfocare,
Și 'mbêtată de miros
Lângă ea să cadă jos,
Și să dómă un somn greu
Somnul care-l dorm și eu.

II.

Êr de-o fi să-mi fie scris
Să am parte de un vis,
Dómne, prinde-un șoim în sbor,
Iute ca un gând cu dor,
Și-l aruncă pe sub sóre
Ca pe-o rață călătóre,
Din naltul seninului
Pân' la locul crinului.

Șoimul jos cum va cădea,
Să se ducă drept la ea,
Și sub sínul stâng să cate
Decă înima-i mai bate.
De i-o bate liniseit,
Fără semne de iubit

Să o lase și să sbóre,
Inapoi, spre mândrul sóre.
De i-o bate in răgazuri,
Ași cu dor, mâne cu nazuri,
Scrisul să adevăresce:
Ea pe altul îndrăgesce.

Șoimu-atunci să flămândescă,
Intre còste s'o lovescă,
Inima s'o nemerescă,
Și din piept s'o scótă vie,
Umbră de nevrednicie,
Și s'o inghită fără trudă
Ca pe-un boț de carne crudă.

Ea din somn când s'a tređi,
De dureri a 'ngălbeni,
Drept la crin s'a repeđi
Și din fòia crinului,
Peste rana sinului
Legătură va intinde
Pană rana se va prinde.

Atunci éráși va porni
Lumea a o cucerii,
C'o ochire furișată,
C'o mișcare resfěțată,
Fără dor de fericire,
Fără milă de iubire,
Fără rost, fără soție,
Fără témă de robie,
Colindând lumea intrégă,
Ca o pasere pribégă.

Ér la urmă când va fi
Locu'n cer a și-l primi,
Ea, ființă resfěțată,
Tristă și nemângăiată,
Fără dor de fericire,
Fără milă de iubire,
Ea, să uite c'a iubit
Pe pământ cât a trăit,
Și să nu pótă muri
De cât numai când va sci
C'a murit fără-a iubi.

Duiliu Zamfirescu.

Trei crai dela resărit.

— Comedie in 2 acte. —

(Incheiere.)

SCENA IX.

Acceiași și Hagi-Pană.

Hagi-Pană (intrând iute.) Dóră nu m'a mintit Petrică! (vedend pe Jorj.) A, ștregarule! vagabondule! Éráși la mine! O să-ți Rump eu ósele!

Jorj (lasă dulapul, se apropie cu gravitate de Hagi-Pană și scóte din buzunar o scrisóre.) Citesce, tată hagiule. Sânt aci cu o misiune oficială. *Des affaires d'Etat*, cum dice Francesul . . .

Hagi-Pană (uitându-se la scrisóre.) Dela comisarul Ciocan! Vai de mine! (citesce.) „Nene Pană! Acest domn este însărcinat a te duce la alegeri. Lista can-

dațiilor o vei primi tot dela dumnia lui. La cas de nesupunere la ordinele cărmuirii, o pătesci. A-séră la intrunirea dela Șapte-nuci nu te-am vėđut, și-mi pare réu. Pe viitor să fii mai înțelept. Ai început, pe semne, a te face și dta revoluționar . . .” (cu o voce tremurândă.) Revol . . . brrr! Étä-me între ciocan (arată scrisóre) și nicovală (arată la Jorj.) N'am incotro! Haidem, mușu lorgule . . . (cătră Marița.) Ér tu, coconiță, in odaia dtale, iute, iute! (Marița ese prin ușa din fund.) O să te 'nvėț eu minte! (ese cu Jorj prin ușa din drépta.)

Consule (sărind din dulap, cu o giubea pe densus, se răpede spre ușa din drépta, unde se ciocnesce cu Petrică, care intră atunci.) Quousque tandem, Catilina . . . ?

SCENA X.

Consule și Petrică.

Petrică. Ce fel de Caterină! Mai incet, domnule Erai să me turtesci . . . !

Consule. In nomele naționei . . .

Petrică. De giaba imi đici „Ióne”, ba încă „na-ți Ióne”. Nu sânt Ion și nu-mi dai nimica . . . Dar ce vėđ? In loc de a da, tocmai dta ai luat! (trăgėnd giubeua după umerii lui Consule.) De ce ai furat giubeua jupănului?

Consule (făcėnd un pas înděrėt, cu mirare.) Giubea . . . o stupefacione?

Petrică. Éráși „Ióne”? Pe semne vei fi Muscal, că numai ei botěză Ivan pe tótă lumea . . .

Consule (cu gravitate.) Voliu exire cu indignațione fora responsione . . . (ese.)

SCENA XI.

Petrică (singur, după ce a așeđat giubeua in dulap.)

„Na-ți, Ióne”! Tot „na-ți Ióne”! Na-ți-o frantă că ți-am dres'o! Du-te dracului, nebunule! Și să đică cineva, că numai astă pocitură imi mai stă acuma pedecă in cale! Ce mare poznă, că nu scie omul din ce tufă sare iepurele! Dēcă nu eră acest dascăl cu Ióne, Marița ar puté să fie a mea, căci pentru Franțuzul acela de Jorj am găsit eu léc, din nenorocire pré târđiu. (Scóte din buzunar o hărție.) Marșanda de alături, aceea care-mi tot face cu ochiul, măcar că mie nu-mi place nici de frică, a perdut din săculeț acésta țidulă la eșire din prăvălie. Când me uit, ce să vėđ? slova lui mușu Jorj! Da, slova lui . . . chiar așa! (se invėrtesce câteva momente prin odaie și apoi caută prin hărțiile de pe mésză, dintre cari scóte una.) Étä stihurile lui mușu Jorj cele cu pasere fără tunet și fulger fără idei (se uită la ambele scrisori.) Aceeași mâna! Nici o deosebire! Bravo, coconașule! Vrea să đică, pe de o parte aci, pe de altă parte acolo, și nu-i departe una de alta, casă lângă casă, căci altminterea ar obosi boerul. Și óre ce-i scrie? (citesce.) „Ma kere Eup . . . up . . . hrosine . . .” Franțozesce! Dar mie mi se pare că o chiamă Frosă, ér nu up și nu mai sciu cum. Ce nēcăz, că nu pociu înțelege! S'o arăt domnișórei Marița . . . Va fi, cum s'ar đice, o resbunare pentru acea rublă . . . Ba să me mai gândesc . . . Mai bine voiu rugă pe vr'panul in prăvălie . . . Dar să me mai incere (citesce.) „Nu te supéră, ma . . .” ér franțozesce! (citesce.) „Pe fata băcanului, mon . . . tréba bănescă, ma . . . amórea numai pentru tine, mon . . .” Ma-mon, mon-ma, dar totuși am priceput ceva. Aci tréba bănescă și acolo amor, aci fata băcanului și acolo marchisă, cum le đice la teatru! (cântă)

Cătră mine te jurai,
Dorule, odorule,
Că pe nimeni nu mai ai,
Dorule, odorule,
M'ai făcut de te creșui,
Dorule, odorule,
Și cu alta te vechui,
Dorule, odorule,
Pune-ți dară pofta 'n cuiu,
Dorule, odorule!

De! aș face bună trebă, decă n'ar fi scos dracul la meidan pe dascălul acela! (*ascunde ambele scrisori.*)

SCENA XII.

Petrică, Trandafira apoi Marița.

Trandafira. (intrând furioasă prin ușa din dreapta.) O asemenea rușine, kir-hagiule!

Petrică (cu naivitate.) Ce este, coconiță?

Trandafira. Eu n'am venit la tine. Aușitu-m'ai? Unde-i kir-Pană... Nu cumva și pe mine o să me 'nchideți în dulap? Ia încercați-ve! Haide!

Marița (intrând prin ușa din stânga.) Dar ce este? De ce atâta sgomot?

Petrică (ridend.) Intrebați pe coconița asta, de ce s'o fi supărat? (*Trandafira își pune mânele în șolduri.*) Nu veți că tot crește în lături ca varța?

Trandafira (făcend un pas înainte.) Aolică, aolică! Ascultă-me, obraznicule! Se vede că nu scii încă, ci-i-ne-i cucóna Trandafira? Nu-ți bate joc de mine, că apoi... (*face un gest.*) Dar ce mai stau eu aici! Par' că aș fi căpchiat! Imi trebui hagiul. Pe el o să-l invet' eu minte! (*vrea să ădă și se opresce pe prag, reșimată cu spatele de ușă și adresându-se cătră Marița.*) Frumos, duduca! N'am ce dice! Fo-o-örte frumos! Asta-i edocație! Asta-i pasionat! (*deschidend-se iute ușa, Trandafira cade în brațele lui Jorj.*) Valeu! M'au omorit!

SCENA XIII.

Aceiași și Jorj.

Jorj (pe jumătate speriat.) Ce dihanie!

Marița. Apă! Iute apă, Petrică!

Trandafira (sculându-se cu majestate și aruncând impregiur o cătătură de despret.) Una este cocóna Trandafira! O să me cunoșceți voi, cine sânt eu! (*ese și apoi se întörce drept la Jorj.*) O să me duc la ministru, la șeful de secție, la vodă, ș-o să le spuiu tuturor, tuturor, că ce fel de pómă ești! Birbantule! Eu sânt dihanie, a? eu dihanie? (*ese.*)

SCENA XIV.

Marița, Jorj, Petrică.

Jorj (a parte, uitându-se cruciș la Petrică.) Acest mojić, ce manant, me jeneză totdeuna.

Petrică (a parte, uitându-se cruciș la Jorj.) S'o ieau, nu pociu; s'o las, nu-mi vine la socotélă.

Jorj (cătră Petrică cu gravitate.) Eram să-ți spun ceva, *mon bon.*

Petrică. Și eu nu mai puțin, dle Jorj.

Jorj (lui Petrică la ureche.) Mi-ai promis neutralitate, *c'est-à-dire* să ne lași singuri.

Petrică (incet.) Și dta mi-ai făgăduit să-mi dai inapoi rubla, să nu fie cu supărare.

Jorj (tare, adresându-se cătră Marița.) Enfin, nu este vr'un secret. Venind aci, am întâlnit pe Consule, l'am provocat la duel și... *pas moyen!*

Petrică (cu curiositate.) Ce-i aceea pamoien?
Jorj. Poltronul mi-a răspuns *sans façon*, că me va denunță poliției. *Quelle indignité!*

Marița. Sânt sigură, că el n'a spus „poliție“.

Jorj. *Vous avez raison.* Nu poliție, dar m'a amenințat cu: „una acțiune de in ante a pretorelui cauzarum publicarum“, și eu am inteles *naturellement*, că trebuie să fie comisar séu agă.

Petrică (cu ironie.) Ei, atunci ce-i de făcut? De duel nu se teme, adecă se pré teme; de bătaie éráși nu-i pasă, adecă o papă fără să se turbure, sub cuvânt că așa va fi fost odată pe timpul lui Papură-vodă și al lui Ciubăr-impăratul, pe când se potcoviá puricele cu nouă-deci și nouă ocale de fer. De frică nu-l poți depártă, ér jupánul il vrea de ginere cu nepusă mėsă; cum dară va merge tréba?

Marița. Ori-ce să fie, numai a lui nu voiui fi!

Jorj (trist.) Posițiunea este critică: *nous sommes mis dans un impasse.*

Petrică. Ba ve pasă förte mult! Decă aș sci că nu se supără domnișóra, aș da eu un sfat.

Marița. Spune, Petrică.

Jorj (a parte.) Acest *vaurien* incepe a fi pré familiar cu dënşa. (*Tare.*) Mai bine lasă-ne, *mon cher*, numai un *petit moment*, ca să ne mai gândim noi singuri...

Marița. Dar de ce să nu spuie și dënsul?

Petrică. Eu plec bucuros, decă așa imi poruncesce domnișóra.

Marița. Ba să spui ce ai de spus.

Jorj (cu despret.) O să fie *une sottise!* (*își aprinde o țigaretă și se pune la o parte.*)

Petrică. Iea, domnișóra, o bucățică de hârtie și pune-te de scrie ce-ți voiui spune eu.

Marița. Ciudat! (*se aședă la mėsă și iea condeiu.*) Dictéză.

Petrică (după ce a tușit.) Scrie: arhon dascále...

Marița. Am scris.

Petrică. Arhon dascále, nu cumvașilea să hrănesci vre-o nădejde de dragostea mea... Ai scris: dragostea mea?

Marița. Dragostea ta?

Petrică (confus.) Adecă... adecă... în scrisóre.

Marița. Am scris.

Petrică. De géba te ostenesci, păpucindu-te fără ispravă...

Marița. Mai departe.

Petrică. În vecii vecilor nu-ți voiui fi nevěstă, și nu voiui grái lătinesce. Slugă și me iscălesc... Acum iscălesce și dă-mi scrisórea să i-o duc.

Marița. Ce copilărie! Dar la ce va servi acésta?

Petrică. O să veți... (*iea scrisórea și o stringe.*)

Jorj. *C'est ridicule!* (*afară se aude vocea lui Hagi-Pană.*) *Diable!* sântem prinși... Unde m'aș puté ascunde! (*caută un loc pe 'n odaie.*)

Marița. Tata o să ne omóre!

SCENA XV.

Aceiași, Hagi-Pana și Trandafira.

Hagi-Pană (inarmat în loc de măciucă cu o șuncă, se repede asupra lui Jorj, care se feresce, manevrând după un scaun, ér Marița se ascunde după dënsul.) În sfirșit, acum a nu mai scapi, derbedeule! La alegeri ca la alegeri, acolo stăpănesce comisarul Ciocan, dar aice sânt eu la mine acasă!

Jorj. Asta-i o cursă, *c'est un piège!* Fii cavalier, tată hagiule, *pour l'amour de Dieu!*

Marița. Taică, me jur că n'o să mai vină!

Trandafira (cu impaciență.) Incepe odată, hagiule;

ce mai stai pe gânduri! Ce te mai codesci, bădică! Dă-mi șunca mie să-l pocnesc eu, bată-l părdalnicul! Să-i arate cucóna Trandafira, că dumnia-ei nu este dihanie!

Petrică (a parte.) Eu me răped la dascăl. Mi se pare că rău o să le incurc itele . . . (*se furiză și ese.*)

SCENA XVI.

Aceiași, afară de Petrică.

Hagi-Pană. Lasă, cucónă Trandafiro, că mi-am luat de sémă. Lesne aş pute să-l stălesc, dar aş strică o bunătate de șuncă. Cine mi-o plătesce? Mai bine dară să-l pedepsesc astfel. (*Aședă șunca pe măsă, o scutură de pra f și apoi se întorce.*) Du-te la dascălul dtaie; chiamă-l aice; o să facem pe dată logodna, ér farmazonul ăsta să stea acolo in colț și să privescă, lingându-și buzele.

Jorj. Acesta-i ceva teribil, *c'est par trop fort*, tată hagiule!

Marița. Vrei să me omori, taică!

Trandafira. Te-ai gândit de minune, kir-Pană! Profesorul m'a trimis aice, ca să-ți dau de scire un lucru, la care el ține foarte mult. Este iconom, drăguțul! Iconom peste măsură! Vrea ca la nuntă să nu fie alte bucate decât numai caș și slănină. Mi-a talmăcit'o și lătinesce: laridum et caseum. Țice că împératul Traian in totă viața lui nu mănca alt-ceva decât caș și slănină . . .

Hagi-Pană. Ce om blagoslovit! Cu o cheltuělă de dece parale se isprăvesce nunta intrégă! Veđi așa ar trebui să fie toți Românii! Nu de geba a remas nemuritor in țără numele lui Troian! S'a sfirșit! Adù-l aci și să-l logodim fără vorbă multă. Pe lângă caș și slănină, îi mai pot da vr'o câteva tablete de Revalisieră, că tot se strică in prăvălie . . .

Trandafira. Ai pute să-i mai dai și săpun, kir-Pană, că invétații ăștia cu lătinesca nu se pré spală; pe semne că vor să aibă un aer ceva, mai vechiu . . .

Jorj (a parte.) Asta-i o tortură! *Je suffoque* . . .

Marița (a parte.) Cum să scap, o Domne! Mai bine aş luă de bărbat chiar pe . . . pe . . . Petrică!

Trandafira. Așa dar lucrul e pus la cale. Eu me duc. (*Plcă și revine.*) Dar aveți inele de logodnă?

Hagi-Pană. Mi-a remas dela răposata, Dđeu s'o pomenescă. De argint aurit. S'a cam ros aurul de doue-deci și atăția de ani, dar tot încă se mai cunósce. Plcă, cucónă Trandafiro! Plcă! (*când Trandafira vrea să esă, intră furios Numa Consule.*)

SCENA XVII.

Aceiași, Numa Consule. apoi Petrică.

Consule (oprindu-se in ușă și ținând in mână o scrisóre, pe care o agită in aer) Nece una data! nece una data! (*adresându-se cu oróre către Marița.*) Arhon dascăle! Nădejde! Veci vecilor! Slugă! Grăiesce! Iscălesce! Dece barbarisme in dece cuvente! Ce superlativa abominație! (*Jorj și Marița rîd cu hohot.*)

Hagi-Pană (cătră Trandafira.) Cine-i nebunul ăsta?

Petrică (aretându-se de după spatele lui Consule.) E mirele, jupâne! Chiar mirele! Profesorul acela pe care ți-l găsiși de ginere. S'a supérat foc, că domnișóra nu i-a scris cu: „na-ți lóne“, și nu mai vrea s'o iea de nevastă!

Hagi-Pană. Bine, cucónă Trandafiro, dar apoi cu smintiți ai vrut dta să me 'neuscresci?

Petrică. Ai pătit'o și dta, jupâne! Cine nu caută, găsește pe dracul; dar cine-l caută!

Consule (inaintând in mijlocul scenei, pe când Petrică se apropie de Marița.) Io exmentitu? Dracone io? Fila tua, infelice Pannonie, mi-a scriptu arhon dascăle, mi-a scriptu nădejde, dragoste, vecii vecilor, slugă, grăiesce, iscălesce! Ecce epistola! O Cicerone! O Scipione! O Nasone! O Marone! O Pisone! Io exmentitu? Dracone io?

Jorj (a parte.) Pristi! Stratagama lui Petrică a reușit! *Quelle stupidité!* Pentru o cestiune de stil, perde o partidă *magnifique!*

Petrică (incet Mariței.) Veđi, domnișóra, că de dascăl te-am curățat; de nimic nu se temea, dar de vorbe neletinesci fuge ca dracul de tămăie; ca să te mai curăț acum și de celalalt, poftim de citesce asta (*ii dă pe furis o hărtie, ea citesce și se lasă jos pe scaun.*)

Hagi-Pană. S'a isprăvit socotela! Du-te cu Dđeu, domnule Nasone-Marone! Odată cu capul nu-mi trebuie așa ginere! (*întorcându-se către Jorj.*) Tot mai bun e ștregarul, decât iea pe fata fără zestre . . .

Jorj (iute.) Nici o pară, *pas un sou*, tată hagiule! Sânt mai pe sus de meschine considerațiuni, de interes egoistic, de egoism interesat, de . . . de . . . *fi donc!*

Hagi Pană. Ești mai pe sus de ce? Ia mai spune odată, că n'am înțeles nimic.

Marița (sculându-se cu indignațiune, către Jorj.) Acum nu te mai vreau eu, domnule. Pentru dta este marșanda de alături. (*Apăsând asupra cuvintelor și arătând scrisórea.*) Aci trebă bănescă, acolo amor!

Jorj (confus.) Ce n'est pas vrai! Sânt victima unei intrige!

Petrică (a parte.) Merge găitan! (*cătră Jorj.*) Drept mângăiare, dle Jorj, îți dăruesc eu rubla aceea, ca să scap de tot ce aveam muscălesc . . .

Trandafira. Mi se pare că au căpchiat cu toții. Unul pentru un petec de hărtie se lapedă de mirésă, cealaltă éráși pentru un petec de hărtie respinge pe amomez! Ce va fi scriind in acele hărtii, să-i înțelgă bálantul! Eu nu pricep nimic!

Hagi-Pană. Ba eu pricep atăta că ve dau pe toți afară! Fata imi voiu mărítă-o după un neguțator ca mine, nici ștregar, dar nici letin, ci curat Român, după cum ne-a făcut Dđeu și după cum nu ne va desface nici dracul, értă-me Dómnle! (*cătră Petrică.*) Uite, băete, pórtă-te bine, s'ringe ți un capital, mai vinde câte ceva din Revalisiera aceea, ș-o să-ți dau ție pe Marița. (*Petrică sare in sus de bucurie.*)

Marița (cătră Consule.) Cât pentru dta, me mir de ce nu faci din cocóna Trandafira „dómnă Rosalie“, și s'o iei apoi de soție?

Consule (cu gravitate.) Nu e capace nece ella a aprofundare romana ortografia!

Hagi-Pană. A scălcăia avuta, frumoșa și bărbata limbă romănescă, după cum o pocesi dta intr'un fel și Franțuzitul ăsta intr'altfel (*arată pe Jorj*), améndoii sânteti buni de dus la Balamuc!

Jorj. Eu și el, *quelle différence!* Eu, tată hagiule, represint civilizațiunea modernă, progresul societății contimpurane, al cărei centru e Parisul: *le divin Paris!*

Consule. Io, Peregrine Pannonie, sum antica clasicitate, Roma-avitica!

Hagi-Pană. Puteți fi améndoii ori-ce, dar Români nu sânteti! Cu al-de voi nu se alege căștigul din pagubă, după vorba Românului. Dă-i afară, méi Petrică! Veđ că numai cu tine me pot înțelege . . .

Petrică (a parte.) Cât despre mine, scíu una șă bună: fără franțuzescă, fără letinescă, am pus mâna pe Marița. Cine vrea să aibă noroc ca mine, dică cu mine (*tare*): să trăiescă limba curat romănescă! Așa dară, jupâne, să-i dau afară? Afară de tot?

Jorj (cu indignațiune.) O, o!

Consule (cu indignațiune.) Heu! heu!

Marița (a parte.) Ce poznă! Letinul meu s'a apucat să latre . . .

Petrică. Ba ȳeu, mai bine, jupăne, să-i poftim să ședă, și să le cānt eu un cāntec. (*Consule se aședă cu*

Cugetarea romānescă

Are portul romānesc;

Nu lāsați dar s'o ciontēscă

Cei ce limba ne poceșc!

C o c o ș u l.

spatele cātră public; Jorj și Marița cu spatele unul cātră altul; Hagi-Pană cu fața spre Consule, pe care-l studiază cu mirare; Trandafira umblă prin odaie, ca și când ar medită un plan. Petrică cāntă):

Când Romānul se 'ndārjesce,
Din țîțînă când mi-l scoți,
El îți tōrnă romānesce
Un blestem de șapte coți!

Când de dragoste s'aprinde,
El vorbește lin și blând,
Incât dorul te cuprinde
Dulcea-i vorbă ascultând!

Nici odată altă limbă
De pe buze românesci,
Nu se 'ndoie, nu se schimbă
După gândul ce gândesci!

La mânie, la i-bire,
La suspin și chiuit,
După chiar a noastră fire
Graiul nostru e croit!

La iubire, la mânie,
La chiot și la suspin,
România-i Românie
Cu fagur și cu pelin!

Sucind limba românescă,
Stricând graiul strămoșesc
După moda franțuzescă
Séu cu modul letinesc,

Ne-am strîns mințile cu fracul
Și simțul ne-am imbrăcat,
Cu haina, de unde dracul
Copiii și-a înțercat!

Românimea cât trăiesce,
Graiul nu și-l va lăsa;
Să vorbim dar românesc:
Ori-ce nēm cu limba sa!

Jorj (cu un aer nepăsător.) Bravo! Ai dreptate, Petrică! De acum înainte, să știi că eu unul me laped de franțuzescă, și drept dovadă (*uitându-se ironic la Marța*) nu voi mai dice „trei Mușchetari“, ci „trei crai dela resărit“... Așă este, domnule Consule? Te lași și dta de lătinesca?

Consule (după ce se gândesce, cu rezoluțiune.) Nece una data!

Fine.

B. P. Hășdău.

D i n d e p ă r t a r e .

— SONET. —

Si totuși câte-odată dor m'ajunge!
Nu știu ce ai de-mi ești atât de dragă:
Zimbirea ta in urma mea alérgă
Și inima-mi cu-un hold ascuns impunge!

Zădarnic gândul meu de altele se légă,
Zădarnic alte patimi vré s'alunge:
In veci zimbirea ta o să-l subjuge
Icóna ta din el n'o să se ștérgă!

Ți-am ȓis adío — și-am pornit departe;
Ți-am ȓis că de acuma ne-or desparte,
Iubita mea, și munți innalți și ape:

M'am dus, dar chipul teu me urmăresce;
Un glas ascuns mereu imi tot șoptesce,
Ca să me 'ntorc și să te am aprópe!

Ioan N. Roman.

Copilul și șérpele.

— POVESTE. —

Un om avea odată un copil. Acesta eșia adesea diminéța cu strachina cu lapte afară și mănca.

Lângă curtea acestui om erá o grădină mare plină de pălăciugă și nelucrată. In acésta grădină se pripășise un șérpe.

Intr'una din ȓile șérpele se luá după mirosul laptelui, și veni până lângă copil. Copilul erá încă micșor și nu-și putea da sémă de primejdia șérpelui. Acesta se tiri binișor până lângă strachiron și începú a mănca și el din lapte.

Băiatul luá cu lingura; șérpele sugea mereu. Décă věȓú copilul că i se imputinéză laptele și el n'are să se sature, dete șérpelui in cap cu lingura. Lovitura, pasămite, fu ușóră, căci șérpele se trase de o cam dată, apoi se intinse și începú érăși a sugé.

Băiatul începú a ride și tăcú.

El făcea haz cum vine șérpele și mănăncă.

A doua ȓi așă, a treia ȓi și următóarele tot așă: Se deprinseserá ei acum și gustarea de diminéța o făceau impreună.

Cum se sfirșiea laptele din strachină, șérpele plecá la tréba lui.

Intr'una din ȓile, nu știu cum făcú băiatul, că, intorcându-se, călcá șérpele pe códă. Acesta se intórse, mușcă pe băiat, și peste câteva ȓile și muri.

Nu mai putea tatál băiatului de dor și de părere de réu. Me rog, unul erá la părinți, și tat' seu se uitá la densus ca la sóre.

Măhnirea omului fu și mai mare, pentru că el sciea că vine șérpele și mănăncă cu fiu-seu; dar pentru dragostea lui că-i făcea haz, nu ȓise nimic, și-l lăsá să mănănce cu densus. Ba încă, le mai adăugá măsura de lapte, ca să le ajungá la améndoi.

Se apucá omul acum, și-și ingropá copilul, ia căparinci cu piatra de aprópe, ca să-l aibá dinaintea ochilor.

Și pândind odată pe șérpe când eșise și sta cu burta la sóre culcat pe un pietroiú, ce erá acolo in grădină, aruncá cu un topor ce avea la densus in șérpe. De lovit, nu l'a lovit, dară toporul aruncat cu repeȓiciune, loví piatra, și făcú acolo un semn bun.

Șérpele fugí in grabá și se ascunse.

Mai pândi el și altá dată, dară pândi in sec; căci șérpele se ferí, și nu mai eși la luminá.

El trecuse vreme multá la mijloc dela acésta intémpulare, se cam uitase de dēnsa, și omul nu mai dete ochi cu șérpele. Când intr'o ȓi se intálnirá față in față.

Atunci omul ȓise:

— Șérpe, ce-a fost a trecut. Nu te mai teme, că de atunci până acum mi-a trecut necazul. Ce s'a făcut, nu se mai póte desface. Acum să fim prieteni!

Așă ȓise cu gurá, dară astfel gándiá el.

— Omule, — respunse șérpele. Me cáiesc de ce am făcut. Aș vrea să-mi indreptez greșéla, insé, cum ȓiseși: ce s'a făcut, acum nu se mai póte desface. Dară până va fi mormēntul copilului teu dinaintea ochilor tei și până va sta semnul toporului teu in piatra, unde l'ai aruncat după mine, adevérată prietenie nu mai póte fi intre noi.

Povestită de D. P. Ioorjen.

P. Ispirescu.

S i n g u r .

Stând singur în odaia lui saracă, la o măsură de lemn învechită, să duce cu gândul către o lume ideală, fantasia vecinică a unui sorman visător. Și uitând înfricoșata lui sărăcie, lasă gândirea să-i aducă fericiri și bogății fără sămăn. Se vede într-un palat mândru ca acele din povești și, dela o ferestă din rîndul de sus, privește, fără grijă, la lumina argintie a lunii și la bolta albastră a cerului. Ascultă cântecul nopții care, ca cea mai divină melodie, pătrunde în sufletul său — și, cuprins de milă, gîndesc: câte oftări de sărăcie și câte oftări de dragoste, nu poartă pe aripa lui bătrînul și vecinul cântec al bătrînei și vecinicii nopți. În zorii zilei, vede trecînd, rînd pe rînd, sărăcii în zdrențe și sărăcii în haine negre și uitîndu-se la dînsii, cu un ochiu induioșat, plînge din suflet nenorocita lor sortă.

Cîntecul dulce, pe care îl lasă paserea, trecînd în sbor; adierea caldă și linisită a zefirului; fluturii ce roiesc în droie pe flori, îi vorbesc de lumea poeziei; er poezia îi prezintă pe nedespărțita ei tovarășă: bătrîna dar frumoasă dragoste. Însă el o cunoșce de mult! Și nelipsindu-i nimic, se îndreptă gîndirea lui, se tot îndreptă numai la ea, visul nesfîrșit al tinereții sale... și acum priviți-l: e atât de fericit!

Ah! nu-i stricați liniscea, de care e cuprins, nu-i alungați nebunatică lui fantasie — și lăsați-l să fie atât de bogat în sărăcia lui! Lăsați-l să viseze mereu visul nestatornicei fericiri, visul de aur al vieții sale. Lăsați-l să se credă în haine scumpe; și nu-i amintiți cărpiturile învechitelor lui zdrențe; să se credă într-un palat și nu-i amintiți de umida și umilită lui odăită; că șede pe un fotoliu, ca un cavaler din vremurile feudale, și nu pe scaunul lui vechiu și unsuros; că îl așteptă, curgîndu-i din ochi șiroie de mîrgăritare apoșe, cu ochii mari, ca vecinicia, și negri, ca o noapte adîncă, ea, idealul nespūs al sormanilor sale zile. Și el, care ani întregi, cînd sărăcia bătea la porța vieții sale, se gîndia numai la ea; acum bogat, pătruns de acelaș foc în suflet, gîndirea lui, bieta lui gîndire, se îndreptă erăș numai la ea.

Și în palatul nou, care l'a clădit acum în singurătatea câmpiei, locuiesc numai ei singuri, spunîndu-și unul altuia povestea veche a dragostei. O! cât e de fericit în îngrozitorea lui nefericire! Și noștea plimbîndu-se prin întinsa grădină, care-i încungiuură mărêța lui locuință, el culege trandafiri și-i pune la coșita ei — și amîndou, braț la braț, sorb lumina păcii și a fericirii. Vai! Sînt singuri; dar e singur!

Acum erna își aședă haina ei albă; și ei călătoreșc pe mările albastre, ducîndu-se acolo unde cerul e pururea senin și unde în tăcerea nopții se aud serenade pe la ferestrele iubitorilor: în țera lui Cervantes și a lui Lope de Vega. Se duc ca în primăvera vieții să aibă o vecinică primăveră. De-acolo se vor întorșe cu paserile călătore și cu răsărirea mugurilor, și se mai închină la mormintele părinților lor și să mai priveșcă locurile copilăriei și a fericitei lor tinereți.

Ei stau acum pe malul mării; ascult undele cum se isbesc în maluri, cîntecele armonioșe ale marinariilor; privesc catartele vaselor călătore și fața lunii scaldată în mare — și, cuprinși de o dulce nostalgie, să gîndesc la scumpa lor țera. Lîngă dînsii un copil fermecător, cu ochii naivi și cuminti, să uită pe mare. O! e copilul lor: copilul atător iluzii și suferinți!

Acum se află din nou în palatul lor de veră, senini și falnici ca rașele zilei. Nepăsători privesc la bu-nurile cari-i încungiuură; și privind la fața de crin a

copilului, luminată de dulcea nevinovăție, se gășesc mai fericiti de cât ori cînd. Și mereu torc, din fuiorul fericirii, firul zilelor lor senine.

Dar pentru ce fața i se imple de suferință și capul, cu jale, i se plēcă în jos? O! e dureros cu totul! Părășit de pribega lui fantasie, se vede aruncat de odată pe câmpia înfricoșată a realității; și atunci privesce din nou: mēsa, scaunul și patul seu miserabil, tovarășii sînt nedespărțiți și săraci ca și dînsul; ascultă din nou vîntul ernei locuind în mica lui ferestruică; privesce cum luminarea de sēu se stînge în sfeșnic și iș plînge, mai amar de cât ori cînd, nenorocirea. O! fantasie, fantasie! unde-s palaturile, marea albastră și țera prin care m'ai purtat; unde-i copilul și, mai cu sēmă unde-i ea?

Dar tôte sînt perdute! A remas, ca mai 'nainte, sărac și singur, neiubit de dēnsa, bogată și iubită. Însă cu durerea mai adîncă în suflet. Cu ochii scaldăți, ofteză amar, blăștēmîndu-și călătoreia lui gîndire, pănă cînd somnul, pacnicul somn, îi inchide ochii, ca linis-cit să guste odihnă în sinul nopții.

B. V. Gheorghian.

Doine populare.

— Din giurul Beinsului. —

I.

Mîntre Mureș și 'ntre Tisa
Plîng doue mîndruțe 'nchise;
Fă-me Dōmne lotru 'n codru,
Să me duc să le slobod.
La tōtă casa-i haiduc,
La ele să nu mē duc;
Fie la tōtă ușe,
Că la ele tot oi u me.

II.

Fură-te dracul omidă,
Cum mînceași frunța din smidă,
Și n'ai mai lăsat să creșcă,
Care-s dragi să se iubescă.
De ciuda vecinilor
Da-voiu pară gardului,
Să remănă parii goli,
Să vină badea la noi.

III.

Dă mîndră barșonul teu,
Să-l pun pod peste Holod,
Să me duc cu porcii în codru.
Să mînce ghinde și fag,
Să ved pe cine mi-i drag;
Pe Ioane dela curte,
Ce poartă inele multe,
Eu cerui unul să-mi dea,
El me ceru să me ia;
Da decăt m'oiu maritā,
Mai bine m'oiu spîndurā,
În crenguța cimbrului
În mijlocul țergului,
Ce să vedă și țergul,
Ce plătesce d'uritul.

Culese de

Vasile Sala.

La ceștiunea ortografiei.

Făget 10 iunie 1885.

Stimate Domnule Redactor!

În prețitul nostru diar „Familia”, ce-l redactați acum de 21 de ani, cu gust, tact, energia, ba chiar și cu abnegațiune, spre folosul general al națiunii eterne și mult certate, nr. 18 pagina 213 sub titlul „Voce din Blaș în contra etimologismului” am cetit o notiță, în care se cântă etimologismului ortografiei noastre vecinică pomenire; ba chiar adunarea profesorilor dela 3 gimnasil, ținută în Blaș i-a și serbat părăstasul.

În cât pentru etimologismul luat în înțelesul strins al cuvântului, care esclude tôte alte principii, sânt de acord cu Domnia lor, cu tôte că me închin cu reverință memoriei și umbrelor mărețe ale bărbaților cari ne-au dat impuls spre lăpădarea literelor cirilice din literatura noastră, înlocuindu-le cu literele noastre străvechi.

Dar nu pot să fiu de acord cu domnii cari sânt pentru fonetismul curat, denegând pentru bună plăcere și ușorința lor etimologismul, pentru că: a) sânt de firma convingere, că limba noastră națională este limba mumă, adeca originală, din care s'a format limba latină clasică, prin urmare decă voim (și acesta ni e scopul comun) a ne stabili ortografie permanentă și frumoasă, nu putem delătură etimologia imbinată cu fonetismul moderat și raționabil; b) pentru că decă, am ține strins la eufonie fără de etimologie, ni s'ar schimș limba, ar perde tipul seș original și maiestos, ar trebui să primescă ungurenii și bănațenii din alfabetul unguresc consonele compuse gy, ny, ty, zs, cs; pentru că poporul de aici întru adevăr așă rostesc cuvintele: vingye, pringye; mâniaș, nyevastă; tyepțiinye, séu: tyaptenu, fratye; fulzseru, fuzsi; cșenuse, csară șcl. în loc de: vinde, prinde, mâniaș, nevêsta, peptine, frate, fulger, fugi, cenuse, cióra șcl. cu clasicitatea: vende, prehende, maniosus, nonvesta, pecten, fraten, fulgur, fuge, cinis, corax etc. și ce ar urma de aici? ar urma că întru adevăr noi frați de una ginte nu ne-am pricepe, de altă parte filologilor cari vor urmă după noi li s'ar cașună o greotate imensă pentru eruarea originei limbei noastre, și dușmanilor privilegiu a combate originalitatea limbei noastre.

Recunosc acea că se răresce din și ce merge și-rul acelora cari studiând limba latină clasică din fundament și cu fundament întru atâta, cât cu drept cuvânt dicend li s'au făcut ea și limba maternă; tocmai pentru acea „pur-fonetiștii” ar trebui să tacă cu principiul lor și să asculte de bărbați probați în privința acêsta, fiind convinși că toți mergem spre un scop de și pe căi diferite; bătrânii au cunoscut de mult că ortografia noastră numai pe calea etimologismului pôte fi desvoltată, mulțamită lor; progresiștii au adaus fonetismul, și sânt de acord cu dênșii, pentru că aceste doue imbinat ne pot duce la limanul dorit; lăsând una, și primind alta, secolii întregi vom fi nevoiți a ne luptă cu abnormitatea anarchismului ortografic ce domnesc ađi în literatura noastră în privința ortografiei.

Sânt 40 de ani de când privesc cu atențiune evoluțiunile și progresele ce s'au făcut în privința acêsta; am primit ce am cugetat de bun, am respins ce am cugetat că nu duce la limanul dorit, dar tôte aceste

le-am făcut întru mine ne mai provocând polemii deșerte prin foile publice, pentru că am avut ocașiune destulă a me convinge, că polemiiile nôte literare totdeuna au degenerat în subiectivitate. Eu acêsta nu mai vreu, ci vrënd a combate fonetismul absolut obiectivaminte, mi-am propus a publică un șir de articoli în privința acêsta, rugându-me de Dumnia ta să binevoiesci în prețitul diar „Familia” a d'a loc ciclului aceluia.

Decă mi-ai ascultat cererea modestă, voiu sci decolo că acestora șire le vei d'a loc în colónele „Familiei”; înțelegându-se de sine cumcă vei da sub rosă să pricep ori da, ori ba. De cumva voiu primii respunsul da, atunci me voiu rugă odată pentru totdeuna ca scrisorile mele să fie reproduse cu aceași ortografie cu care am scris eu, nici adaugënd, nici subtragënd, afară decumva n'am făcut vr'o smintă peste voiea mea.*

Primesce etc.

Dionisiu Pascuțiu.

Din viața de Bueuresci.

— 1/13 iunie 1885.

Monotonie. — Note deosebite. — Teorie transformismului.

După un șir — nu dic nesfîrșit, căci s'a sfîrșit în fine — de beneficii, Teatrul Național și-a încheiat stațiunea în linisce cu *Noptea furtunosă* a dlui Caragiali. Eră și timp, căci cu tótă nestatornicia vremii, mai schimbătore estimp chiar și de cât o femeie, trecea peste răbdarea omenescă de a sta ținuit patru césuri pe scaun într'o sală închisă, fie aceea și Teatrul Național, la pôte tocmai pentru acêsta. Căci, afară de ore-cari escepțiuni, nu ni s'au dat, în aceste seri de beneficii, de cât spectacolele cele mai rêu întocmite, astfel că „n loc d'a-ți face bine, iți făcea rêu, lucru de care sântem siguri că s'au incredințat și bencficienții, judecând după rețetele cari nu erau de loc menite să le facă bine.

În schimbul însé a unui teatru plicticos, s'au deschis deci de grădini și mai plicticóse. Pe terasa Oteteleșan decă ai norocul să găsești un scaun la vr'o mésză, apoi ai în schimb neplăcerea d'a nu puté să te mai misci din loc. Mésză lângă mésză și scaun lângă scaun, fac trecerea aprópe imposibilă și vai d'acela care ar avé nevoia să caute pe cineva! Ar trebui să facă sute de ocholuri și să derangeze o lume întregă: să se lovésză cu peptul de unul, cu spatele de altul, să isbésză cu cotul p'un al treilea și să calce p'al patrulea. Și totul pentru ca să bei o bere la sunetele unei orchestre scărțăitóre. La grădina Duro, odiniórá Brener, arcușul vrăjit al fărmeătorului Wiest, atrage în fie-care séră un numeros auditor căruia îi place un spațiu mai întins și o musică mai bună. O musică bună mai e și l'a „Souvenir”, un colț de ruină din frumoșă grădină a Societății române de arme, gimnastică și dare de semn, instalată de căși-va ani în localu-i de pe cheiul drept al Dimboviței; e a regimentului 6 de Dorobanți, al cărei capelmaestru e cunoscutul autor al frumosului vals: *Valurile Dunării*, devenit tot atât de popular, cel puțin la noi, ca, și făimóșă *ceștiune dunărenă*, decă nu și mai mult. Și cei căror le plac mai mult instrumentele de alamă de cât cele cu corde, cum și umbra cător-va boschete séu a unei bolte de viță, își petrec

* Deschidem colónele fii nôte pentru articoli promiși; ne va erță însé fostul nostru profesor de limba și literatura română, decă nu putem satisfacé și cererea d'a conservă în aceiași și ortografia dsale; discuțiunea se pôte face întocmai și cu ortografia adoptată de fôia noastră.
Red.

serile aci, într'o lume cam de totă mâna. „Gagel“, as-tăți botezată grădina *Sinae* — nu citiți Sin Nae — un ponor închis de păreți răpoși de zidărie ce se 'nalță pân' la coperișul celor patru etage ale caselor Steiner, e 'n fie-care sēră mai puțin poporată de omeni de cât văile Sinaiei de urși. Musicanții bandei militare și lăutarii sînt singurii cari turbură liniscea acestei infundături adânci unde nici un sgomot din afară nu pôte pătrunde peste 'naltele-i maluri de zid. Alături, la Mihaiu Bravul care s'a ridicat pe umėrii lui Frideric-cel-mare, Grossen Fritz, e o adunătură a cărei societate te compromite. Să trecem deci înainte și să ne oprim la Rașca. Aci trupa franceză de opere, care pănă mai de unăți a jucat la Bosel de 'naintea unei sale gōle, jōcă acum de 'naintea unei grădini pline. *La Mascotte*, *Le coeur et la main*, *Le jour et la Nuit* ș. a. operele pline d'aceea sare pe care francezul o scie presără în libretul și în musica operetelor sale, fac, în fie-care sēră, deliciile unui public ales și numeros. D'altfel, spectacolele la Stavri nefind încă începute și la Dacia o trupă de cabotini dând tot niște piese absurde, grădina Rașca e singurul loc unde cineva își pôte omori uritul serilor de vēră, atât de nesuferite în sînul unui oraș plin de praf, de sgomot și de monotonie, ca Bucuresci.

Numai concertele ce se mai dă din cînd în cînd la Ateneu, mai aruncă câte-o notă deosebită în monotonia generală. Unul asemenea am avut și vineri, 26 maiu, dat de societatea corală română *Ecoul*, de cūrînd constituită și din care face parte aproape toți cîntăreții din capitala noastră. Dintre bucățile executate, o noutate eră aria: *Să tremure dușmanii*, din opera lui Flechtenmacher: *Fata dela Cozia*, intreruptă prin mōrtea unicului seu fiu. Nenorocirea care a lipsit pe un părinte iubitor de singura-i mîngăiere, a lipsit și musica română de unicul monument ce eră să aibă pănă astăți. Căci, judecând după fragmentele ce-a mai rēmas risipite seu uitate pe ici-colo, pe unde nenorocirea le-a imprăsciat, *Fata dela Cozia*, prima operă română, eră un adevărat cap-de-operă, și aria cîntată de d. Herescu, un bas de o putere colosală, n'a făcut de cât să ne incredințeze și mai mult despre acēsta și să ne mārēscă părerea de rēu că nu posedăm acēsta operă în totă intregimea ei.

Corurile, sub direcțiunea dlui Bărcănescu, au eșit tōte bine și tinēra Societate nu merită de cât elogiile și felicitările nōstre.

Afară din membri societății, dl Kneisel, artistul în vioră și dra Marcovici, cunoscuta pianistă, au adăugat la deliciile serii, a cărei au fost una din atracțiunile de căpetenie.

După mișcarea artistică, mișcarea literară. În timpul din urmă avurăm prilej să dovedim încă o probă menită să adauge la temeinicia *Teoriei transformismului* a lui Darwin. De astă dată insē esemplul e cu totul de o alta natură de cât a celor aduse de marele naturalist. El e de domeniul tipografiei, și etă pentru ce e și mai curios. Veți fi auđit pōte că apărea în Bucuresci o fōie de admirație reciprocă cu pretenții literare pentru că se luase drept nume *Literatorul*. Sînt acum cîteva țile, acest titlu incovoiat sub greutatea unor epigrafe sentințioase și spriginit de nume cu ęnsușiri sfōrăitoare, ęnși-le avēnd nevoie de sprigin, a dispărut din concertul titlurilor de gazete. Dar credeți că așa de odată, ca un meteor? Nici de cum, ci pe calea cea mai pacinică de selecțiune . . . nenaturală, căci altfel ar fi trebuit să-i cîntăm prohodul. Și etă cum a eșit *Revista literară*, fără sentințe pretențioase, fără nu-

miri posnașe, fără momițe, fără codițe, lăsându-și dela un număr la altul câte unul din apendicele-i netrebnice și micșorând titlul primitiv dela caracterele tipografice cele mai telescopice, pănă la capităluțele cele mai microscopice, pân' a dispărut cu totul. Și astfel transformarea *Literatorului* în *Revista literară* s'a operat pe nesimțite, spre cea mai mare glorie a teoriei darviniane. Și acēsta nu într'un timp de miliōne de ani; grație priceperii celor ce-au luat lucrul asupra-le, cîteva sēptēmăni numai au fost prea de ajuns.

Inregistrând faptul, făr' a constată nimic deocamdată, urăm noiei reviste să continue spre bine transformarea incepută!

A. C. Șor.

Scrisori din Bucovina.

Cernăuți 2/14 iunie.

Joi într'a 11/6 a. c. sosi o parte din Teatrul Național din Bucuresci, spre a da în Cernăuți mai multe reprezentațiuni. Ea constă din domni C. Nottara împreună cu soția-i Amelia Nottara, P. Gusti, M. Dimitrescu, N. Petrean, A. Catopol, N. Caludescu. I. Gligorescu, Gr. Gabrielescu și din dōmnele Aristița Manolescu și A. Alecsandrescu, în totul 11 persōne. Dnele Nottara și Manolescu și dl Nottara ni sînt în destul de cunoscut din jurnalele bucurescene. Acestea trei persōne avuseră fericirea, spre a servi poetului laureat român Vasile Alecsandri la formarea rolurilor Gettei, Neerei și a lui Horațiu în piesa: „Fântăna Blanduziei“. Cu asta piesă se introduseră ei la publicul Român din Cernăuți. Sămbetă într'a 13 iunie c. a. societatea dramatică bucurescenă jucă piesa: „Fântăna Blanduziei“ de Vasile Alecsandri, al cărei nume mitologic electrisă românimea de aicia. Mai toți Românii se și adunară sēră în sala teatrului orașenesc din Cernăuți, și aveam fericită ocazia, de a constată, că publicul român într'un restimp de 10 ani s'a mārīt fōrte mult în Cernăuți; încă 15 ani și atuncia vom putē susține cu ușurință peste tot anul un teatru român în Cernăuți. Străinii, ferescă Dđeu, au lipsit și acum, cari pentru noi au atatea interes ca și cum noi pentru Anglia seu Germania. Scena, ce se petrece în timpul lui august, ne transportă în actul intēilea în regiunea cāmpănescă a orașului Tibur, unde sub crāngile unui stejar secular se găsesce „Fântăna Blanduziei“.

În apropierea e și locuința poetului român Horațiu, care din cauza esilării colegului seu poet Ovidiu se retrase la țēră; aicia e și locuința libertinului scitic bogat Scaurus, care e proprietarul sclavei. Getta, fiica unui duce dac, pe care într'un resboiu crunt un mercenar roman o rāpise și apoi după datina română o vënduse în Roma sub coronă ca sclavă bogatului Scaur. Poetul laureat astfel lasă să vorbescă Getta despre sōrtea-i:

„Părinții mei, sērmani,
Perit-au lāngă Istru în luptă cu Romani
Rāpitu-m'au de-acasă un crāncen mercenar,
Și 'n Roma sub coronă de el am fost vëndută,
De atunci în injosire și 'n umbră sōnt perđută“.

În apropierea fântanei Blanduziei locuia și cāntăreța renumită a Romei Neera, care din cauza amorului cātră poetul Horațiu părăsise Roma. La fântăna Blanduziei vrăjia și prepară scalde Getta pentru stăpānul ei bolnav Scaur. Scaur e crunt cātră sclavii sei și mai crunt e vātavul lui Hebre, ce nemios îi trătēză.

Acesta eră destinat de Scaur de bărbatul Gettei, pe care îl descrie cu

„Un vilic ne'mpăcat,
Urit, viclén și lacom, ce pe stăpănu-i pradă,
Și vecinic schinjuiesce a sclavilor grămadă“.

Dară aicia pe o bancă de marmor scriea Horațiu poezii. Aicia vedu el pe sclavă dacă Getta, ce la bătrânețe îi esercită simțirile. Satiricul Horațiu se inamora de tot de dacă Getta, fără a sci că are concurență cu sclavul seu Gallus, fiu a unui șef mare galic, care asemenea visită fântâna Blandusiei. Getta iubiă pe Gallus. Cântăreța Neera iubiă pe Horațiu, eră pe Neera bogatul libertin Scaur, pe care îl desprețuia ea. Scaurul invită la mēsa sa pe Neera împreună cu Horațiu, pretorul Postum. Aci la mēsa incântă Horațiu atât de mult pe Scaurul cu declamația poeziei lui cătră Getta, incânt acesta o dăruiesce lui Horațiu. Naintea mesei pradă insē eliberării sclavi de cătră Scaur in onōrea Neerei tōte bucatele și inchid pe vātavul lor fost, pe Hebro. Scaur neavēnd cu ce a ospētă pe ospēții sei, e ris de Neera și invitații se duc toți la Horațiu. Scaur află, că Getta se fi revoltat pe sclavii, el vine infuriat in casa lui Horațiu, spre a o cumpēră sub ori ce preț. Aicia află și pe pretorul Postum, care asemenea e inamorat de dacă Getta, și pe care refusă. El și Scaurul vreu să o cumpere și intre privirea lui Horațiu și Neera tērgovindu-se se urcă prețul de 30,000! Getta de desperare vrē să se sinucidă, dară e scăpată de Horațiu. Horațiu i destăinuesce amorul seu cătră ea, dară fără a-l ofensă, i destăinuesce amorul ei cătră sclavul seu Gallus. După desperarea multă și obiecțiuni binevoitōre a Neerei eliberză ei pe amēndoi sclavii sei: Getta și Gallus, primind dela Getta, manuscrisul poemei făcute la fântâna Blandusiei, ce-l perduse.

Plin de incântare privesce auditorul dela incepuțul până la sfrīșitul scenei, ce atât de mult îl incântă nu numai prin frumuseța limbei și a ideilor mari cum și jucatul bine nimerit al actorilor. Dnii Notara, Gusti, și dōmnele Notara și Manolescu sūnt intru adevēr adevērați artiști și scena română trebue să fie mândră de ei. Dl Notara ni apare in Horațiu ca un adevērat tip roman și ori-ce mișcare ni reaminte amintiri din lumea română.

Dna Notara sciuse a nimeri bine caracterul unei cântărețe renumite și vesele.

Neintrecută ni părea, când dīcea neconsolabilui Horațiu după destăinuirea amorului Gettei cătră Gallus:

„Lovit, rănit, de cine? de o sclavă, de o copilă?
Menită se inspire nu dragoste ci milă,
Și tu 'n ademenirea de un vis amăgitor
Schimbat'ai sclava in fee și milă 'n amor“.

Frumos ni apare Notara când dīce Gettei, ca o iubesc:

„Ah! lasă al teu suflet, se vie cătră mine
Cum sufletu-mi ferice se me cătră tine.
La vulturul spre ceriuri isbit in falnic salt,
O inimă sublimă aspiră la ce-i innalt“.

Dōmna Manolescu e o adevērată artistă. Lină și tristă ni apare ea dintre inceput. Cântul Gettei lângă fântâna Blandusiei:

„In ai Daciei munți mari
Cresc stejari lângă stejari
Și viteji cu brați tari“.

mult incântă pe auditorul. Destăinuirea amorului ei cătră Gallus naintea amoretatului e de o putere fōrte dramatică, când i dīce:

„Tu mi-ai răpit lui Scaur, tu m'ai scăpat de mōrte,
Datōre-ți sūnt cu tōte comorile lumesci,
Onorul, libertate, mai mult, tu me iubesci;
Și eu sūnt osēndită a pare o ființă
Lipsită de 'ndurare și de recunoscință.
Nu pot adorării să pun marea iubirii,
Stapâne, fie-ți milă, mi-e sufletul robit“.

Dionisiu O. Olinescu.

Literatură și arte.

Poesiile lui Eminescu. Cetim in „Drepturile Omului“ din București, că epuissându-se intēia edițiune din poeziile lui Mihail Eminescu, s'a inceput tipărirea ediției a II-a supt ingrigirea dlui T. L. Maiorescu și a dlui I. L. Carageale. In legătură cu acēsta inregistrăm, că unul din cetitorii noștri se miră, cum nu s'a dat in anul acesta premiul Nasturel Herescu de 12,000 lei de cătră Academie autorului acestor poezii? Pentru că dēnsul nu le-a presintat? — raspunde tot el intrebând. Dar atunci, dīce tot acel cetitor, de ce nu le-a presintat cutare membru al Academiei?

Esposițiunea de tablouri in București, organizată de Inim-club, a reușit — precum aflăm din „Românul“ — mai mult decăt se speră, grație concursului spontan și binevoitor al pictorilor români și al amatorilor de bele-arte. Insemnăm cu bucurie acēsta, căci actuala esposițiune națională s'a făcut pentru a incuragiă și arta română, care ca și celelalte eră pré mult tributară străinului. Salonul a fost deschis joi (11 iunie st. n.) la 10 ore inainte de mieđădi in presința unui public invitat, fōrte restrins, de dl dr. Calender, președinte al clubului intim. La 12 ore dl președinte a intrunit in localul clubului la un dejun pe toți membrii. S'a beut șampanie in sănătatea clubului și la reușita salonului. La 2 ore ușile clubului s'au deschis publicului, care n'a incetat să vie in mare număr până la șese ore sēra. Dl președinte al clubului decisese că celei dintēi dōmne care va veni să vedă salonul, i se va oferi un buchet de flori și un frumos sac cu bombōne. Dna Dimitrie Ionescu a apărut cea dintēi și tot așă de frumōsă ca in portretul dsale ce dl Mirea a espus, și a obținut ca la un concurs de frumusețe florile și bombōnele. Pe la 5 ore salōnele erau pline d'o lume elēgantă care incântată, de ce veduse ș-a dat intālnire pentru celelalte dīle tot la acea ora. Inainte de plimbarea la șosea, salonul a fost ales ca un semn de raliment, de frumōsele dōmne din capitală. La bufet se formeză un al doilea salon, unde tablourile erau animate. Arangiamentul clubului e splendid. Dela scară incepe surprinderea. Vestibulul e o grădină de flori, unde parfumul florilor te imbată. Treptele scārei sūnt tapițate cu verdēță, și pe rampe sūnt busturi de marmură și de bronz. In antreu, sus drept in față, par că vrē să te salute, se inaltă grupul Progresului: un tiner c'o faclă in mână dus in sbor de un imens vultur, (sculptură de dl Storck.) In drepta, și 'n stānga, pe pedestale busturile lui C. A. Rosetti și al doctorului Davila. D'asupra lor in perete o mare coronă de flori de lauri incinsă de palme de aur. Zidurile sūnt acoperite cu tapete scumpe și ușile drapate cu mare gust, cu covōre naționale. Tablourile sūnt espuse in patru salōne, in număr de patru sute.

Un sculptor român in Paris Aflăm dintr'un

diar frances, că între medaliații salonului din Paris, este și un tânăr sculptor român, anume dl Constantin Ionescu. Acest domn, spune „Telegraful“, a plecat acum trei ani în străinătate, unde prin talent și muncă a putut să se distingă.

Originea cuvântului Moldavia. „Curierul balașan“ a aflat dela dl Iacob Livescu, că mulțumită nouelor descoperiri arheologice ce se fac de cătră o societate din care face parte și dsa, istoria țării se va schimba cu mult din problematica și mythica stare în care se află, și ca specimen dă: originea cuvântului Moldavia, derivând dela cuvântul get Dava, cetate, loc fortificat, și Mole, partea de jos, în antiteza cuvântului Tzopa Davia, adică partea de sus a Davei. Asemenea și marca Moldovei, capul de zimbru, este marca Geților, dela care a ramas Moldovei.

Buletin al societății geografice române, publicat prin îngrijirea dlui George I. Lahovari, secretar general al societății. Sumar: Partea I. Actele societății. — Convocare. — Procesele verbale ale ședințelor adunării generale din 10/22 și 11/23 februarie 1885. — Procès Verbaux des séances de l'assemblée générale du 1/22 et 11/23 Février 1885 sous la haute présidence de Sa Majesté le Roi. — Raportul secretarului general. — Raportul cassarului. — Comptul exercițiului 1884. — Budgetul pentru 1885. — Premiul general G. Manu. — Partea II. Memorii, Conferințe etc. — Conferința dlui George I. Lahovari asupra asociațiunii internaționale africane, Congo și conferința dela Berlin. — Asupra Instituției Cadastrale, conferința de dl loc.-colonel Căpitănean. — Din literatura geografică a Transilvaniei de Silvestru Moldovan (urmare.) — Tableau de diverses vitesses par James Jackson. — Charta noului stat liber Congo.

Teatru și muzică.

Othello românește. Dumineca trecută în teatrul Dacia din București, sub direcțiunea dlui Teodor Popescu, s'a jucat pentru prima dată: „Othello“ seu „Maurul din Veneția“, tragedie în 5 acte de Shakespeare.

O trupă nouă. În grădina Rașca la București de mai multe săptămâni joacă o trupă francesă de operete. E slabă, cu toate acestea lumea înalță o spriginesce, și e francesă. Succesul acesta a îndemnat pe un întreprinzător să compună o trupă română de operete și comedii. Această trupă va da o serie de reprezentațiuni în grădina numită odată Stavri. Trupa e compusă din puteri bune, de aceea se speră că întreprinderea va izbuti.

C e e n o u ?

Onoare episcopului Pavel! Cu cea mai mare bucurie putem să anunțăm cetitorilor noștri, că Il. Sa părintele episcop al diecesei oradane Mihaiu Pavel a înmulțit cu un act nou meritele sale, cari deja i-au scris numele cu litere neșterse în analele culturii române și 'n special în ale diecesei sale. Pr. Ssa a dăruit dăilele trecute erăș **trei-deci de mii de florini** pentru scopuri culturale filantropice diecesane, pentru cari, înainte cu doi ani, mai dăruise cinci-deci de mii, afară de cele 200 de buți de vin donate seminarului de băieți din Oradea-mare. În fața acestui act înalț ori ce cuvinte de laudă sânt palide; noi depunem cordelul — ca să aplaudăm!

Hymen. Dl Aureliu Beleş, inginer în București, fiul Rds. D. vicar Iosif I. Beleş în Oradea-mare, la 9/21 iunie va serba cununia sa cu dra Aglaia Cantemir, fiica dlui Ioan Cantemir deputat și proprietar în Buhași România. — Dl Demetriu Iorgoviciu, oficial r. u. de comptabilitate în direcțiunea financiară din Seghedin, și-a încredințat de soție pe dșora Elisaveta Temesy-Schiller, fiica directorului financiar din Seghedin.

Ateneul Român din București crede momentul sosit de a construi un edificiu care să-i serve de domiciliu nu numai lui și societăților izvorite dela densus, dar încă și aceluia de inițiativă privată ce urmărește un scop analog cu al său. Societațile acele vor avea în edificiul Ateneului un salon comun care va servi pe rând la întrunirile particulare ale membrilor comitetelor lor. Impregiurul acestui salon se vor grupă încăperile destinate a le servi de cancelarii și a le păstra arhivele, purtând, fie-care la intrare, inscripțiunea destinațiunii sale speciale. Pe lângă o mare sală ce va conține biblioteca Ateneului, care va purta denumirea de biblioteca Scarlat Rosetti primul fondator al Ateneului și va fi deschisă publicului, va exista încă o sală analogă destinată bibliotecelor particulare a celorlalte societăți precum și pentru alte ocupațiuni intelectuale ce vor intra în cadrul Ateneului. Arta purtă și artele aplicate (artele decorative și artele industriale) își vor avea fie-care câte o sală specială, una, consacrată expozițiunilor și colecțiunilor artistice propriu duse, alta, destinată a conține un muzeu industrial, având o mare încăpere pentru studiul artelor desemnului. Industria va fi în vecinătatea artei de care — ca în toate secolele cele mari de civilizațiune — va căta a se inspira în diversele sale manifestațiuni. Arta se va coborî cătră Industrie seu mai bine Industria va căta a se înalță cătră Artă. Un asemenea edificiu destinat a deveni, în capitala României, un adevărat templu al Artei și Științei, trebuie să fie mai înainte de toate o operă de artă. După planurile ce s'au făcut, și după o estimație aproximativă, suma trebuitoare, pentru a-l înalță, se ridică între cinci și șese sute mii de lei. Ateneul însă dispunând numai de un fond de 200,000 lei, a cerut și a obținut dela guvern voia d'a aranja o loterie pentru clădirea edificiului. Prețul unui bilet este un leu. Acuma biuroul Ateneului (președinte N. Kretzulescu, vice-președinti C. Esarcu și P. S. Aurelian, secretari Gr. N. Mano, C. Stăncescu, cassier G. M. Tăttărescu) face un apel cătră toți românii cerându-le spriginul pentru acesta loterie.

„Ardeleana“, noul institut de credit și economii în Orăștie, ș-a constituit direcțiunea astfel: president dl advocat Samuil Pop, director executiv dl advocat dr. Ioan Mihu, cassar dl I. Mihaiu, contabil dl Aurel Popovici Bărcian. Acționarii au a responde până la 26 iunie 20% al capitalului subscris. Inmediat după plătierea acestei rate va urmă înregistrarea firmei societății și după esoperarea aceleia va începe funcționarea societății.

O nouă bancă română. Aflăm că și la Zernesci se va înființa un institut de credit pe acțiuni. Capitalul acestuia are să fie 100,000 fl. Comitetul fondator se compune din dnii Traian Mețian protopop, Nic. Garoiu adv., Aldimir Badiu notar cerc., Vartol. Bude director școl., T. Vulsan comerciant, Iarca Șona proprietar, Ioan Străvoiu învățător, I. S. Comșa comerciant, Andreiu Șenchia proprietar.

Victor Hugo și dra Văcărescu. Aflăm din „L'Indépendance romaine“ că printre rarele persoane, care au avut distinsa onoare d'a fi primite să vedă pe Victor Hugo pe patul său mortuar, se află și dșora Elena Văcărescu, ale cărei succese literare se înmulțesc pe fie-

care și în Paris. La primire, doamna Văcărescu a fost condusă la patul funebru de d. Meurice și Vacquerie. Dna Lockroy luă câteva flori de pe pat și le oferă grațios doamnei Văcărescu conducând-o până la poartă. Cu câteva luni mai înainte, Victor Hugo oferise doamnei Văcărescu portretul său cu o dedicațiune scrisă de mână sa, predicându-i un strălucit viitor.

Maial. La 19/31 maiu s'a ținut la Cristeior în Zărand o petrecere de v. în favorul școlii române gr. or. de acolo. Timpul fiind favorabil, petrecerea a reeșit bine, intrunindu-se un public numeros din acele părți. Vinitul curat a fost 42 fl. 54 cr. Meritul este al dlui Ioan Perian, paroc în localitate.

Patti în California. Renunțată cântăreță Patti se dice că se va stabili în California. Ea voiesce să-și v. proprietatea ce are în Anglita, și când va dice adio teatrului se va stabili la San-Francisco, unde-și va clădi un palat princiar cu dolarii entusiștilor admiratori ai talentului său.

Sciri scurte. Dl. V. Alexandri va presidiă serbarea societății literare „Felibri”, care se organizează la Sceaux lângă Paris în onoarea lui Florian și care se va deschide printr-o conferință literară. — *Biserica gr. cat. din H.-Giurtelec* în Sălagiu a primit pentru scopul reparării la stăruința preotului de acolo Nicolau Pop un ajutor de 200 fl. dela stat.

Necrologe. *Cristina Popovici*, o jună în fl. vieții sale, în etate de 23 ani, a încetat din viață la 1/13 iunie, în comuna Mercina în Bănat. O jelesc: părinții Ioan Popovici protopresbiterul Verșetului cu soția sa Regina n. Ivacovicicii, frații și surorile: Alexandru, Elena, Maria m. Truxes și Tessalia m. Roșu; cumnații: Richard Truxes căpitan c. r., Ion M. Roșu adv., cumnata Versavia Popovici n. Mitter, nepoții și nepoțele de soră Virginia și Maria Popovici; Leopoldina, Regina, Paula, Ema, Richard, Adolf Truxes și Eugenia Roșu. — *Elisabeta Sterca Suluț n. Pap* a reposat la Deva, în 29 maiu, în etate de 37 ani. — *Ioan Pădure*, comerciant în Brașov, tatăl cântăreței Elena Pădure, care joacă pe scenele germane, a încetat din viață la 10 l. c. în etate de 62 ani. — *Grigorie Băloiu*, învățător harnic în Borgo-Rus, comitatul Bistrița-Năsăud, a murit în 1 iunie, în etate de 42 ani și în al 25-le al activității sale ca învățător.

Deslegarea logogrifului din nr. 9:

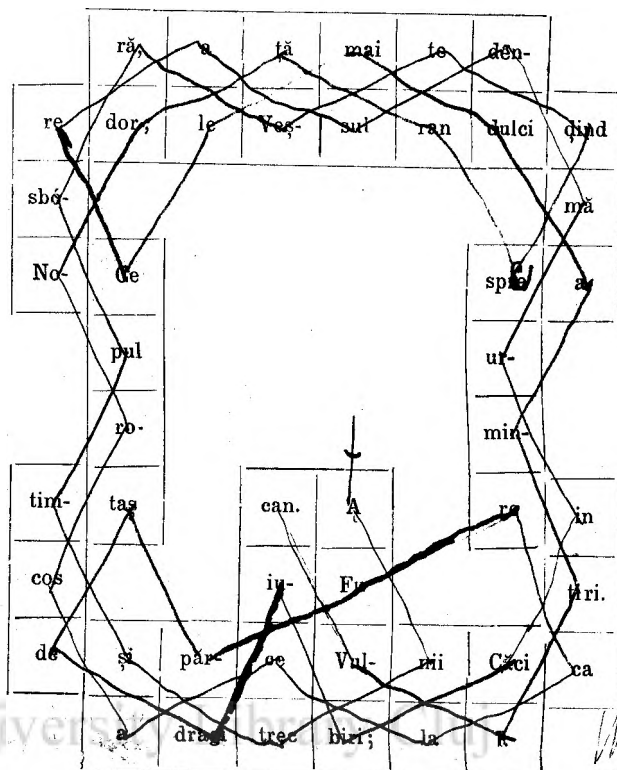
Ludovic,
Ulm,
Iona,
Sterling,
Conte,
Abrud,
Monco,
Odobesc,
Elis,
Norvegia,
Suvarov.

Literele inițiale cetite de sus în jos dau numele „Luis Camoens”, er literele finale cetite de jos în sus dau numele „Vasco de Gama”.

Deslegare bună ni-a sosit dela doamnele și domnișoarele Eufrosina Păcurar n. Macelariu, Emilia Onciu n. Ciavoșchi, Ana Stețiu n. Roman, Luisa Macsim, Iosefina Popescu, Zoe Dimbu, Maria Crișan și dela dl Ieronim Dănila.

Premiul s'a dobândit de dna Eufrosina Păcurar n. Macelariu în Lanerăm.

G h i e i t u r ă d e ș a e de Emilian Micu.

Se p. deslegă după promenade calului.

Terminul de deslegare e 3 j. st. n. Ca totdeauna și de astă-dată se va sorti o carte între deslegători.

Poșta Redacțiunii.

Dl. N. G. în Sucuva. A sosit. Ve mulțămim. Dacia. Nu o putem întrebuința.

Călințarul săptămănei.

Țiua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și serbătorile.	Sore resare	Sore apune
Duminec 4 după Rusale. Mat. VIII 5—13. inv. 4,					
Duminecă	9 21		Sf. Kiril arhiepisc.	4 4	754
Luni	10 22		Sf. Martir Timotei	4 4	754
Mărți	11 23		Apost. Vartolomeu	4 5	754
Mercuri	12 24		Cuv. Onufrie	4 5	754
Joi	13 25		Sf. Mart. Akilira	4 5	754
Vineri	14 26		Prof. Eliseu	4 6	754
Sămbetă	15 27		Sf. Prof. Amos	4 6	754

Avis! Semestrul prim incheiându-se cu sfârșitul acestei luni, rugăm pe toți aceia ale căror abonamente vor expira atunci, să binevoiescă a le înnoi de timpuriu.

Administrațiunea.

Proprietar, redactor răspundător și editor: IOSIF VULCAN.

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy în Oradea-mare.